

SAK 63-19 HALLINGDAL – BEREKRAFTIG REISEMÅL, ORIENTERING, DRØFTING

Saksopplysning

Ut frå eit samstemt ynskje frå dei 6 destinasjonsselskapa i Hallingdal er det sett i gang ein prosess for å avklare korleis destinasjonane i Hallingdal og Hallingdal som region kan arbeide vidare med målsetting «berekraftig reisemål».

I mars 2016 mottok Geilo merket for Bærekraftig Reisemål, som ein av dei fyrste destinasjonane i Norge, merket som eit [bærekraftig reisemål etter Innovasjon Norges standard](#). Dette er eit kvalitetsmerke for reisemål i Norge. Merket bygger på ein standard som set tydelege krav til reisemålet si evne til bærekraftig verksemd og utvikling.

Merkeordninga er eit tilbod til norske reisemål som ynskjer å ta eit ansvar for reiselivet sin negative påverknad på miljøet. Merking føreset at reisemålet tar vare på natur, kultur og miljø, styrker sosiale verdiar og er økonomisk levedyktig.

Med bærekraftig reiseliv blir det arbeid for at turisme skal ha låg innverknad på miljø og lokal kultur, med mål om å sikre ein positiv innverknad og utvikling for lokalbefolkning, reiselivsbedrifter og turistar. Merket er eit verktøy for å forbetre miljøtilstanden, men det betyr ikkje at destinasjonen er bærekraftig på alle områder i dag.

Strategisk plan for Hallingdal 2017 – 2020 har det «Grøne skifte» som eit satsingsområde der det og er naturleg og ta tak i mogelegheitene og utfordringar knytt til å utvikle reiselivet i ein meir bærekraftig retning.

Geilo har status som berekraftig reisemål og er i prosess resertifisering og Flå kommune er i prosess i forhold til Norefjell.

Bærekraftig reisemål er ei satsing som i høgste grad krev forankring; både i reiselivet og kommunane (politisk/administrativt) og resten av næringslivet. Det har vore sporadiske drøftingar for å vurdere ei sterkare satsing i Hallingdal, som berekraftig reisemål. På felles møte for reiselivsnæringa i Hallingdal 7.mai 2019 (innovasjonslab) vart berekraftig reisemål lyfta fram som eit satsing/tiltak som burde avklarast nærare. I felles møte 20.5 mellom alle destinasjonane (Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Geilo) og Regionrådet for Hallingdal, kom det til uttrykk eit klart ynskje om at tida er moden for å vurdere korleis Hallingdal kan gå vidare i forhold til arbeidet med bærekraftige reisemål.

I møte var det semje om å setja i gang ein prosess for å avklare korleis destinasjonane i Hallingdal og Hallingdal som region kan arbeide vidare med målsetting berekraftig reisemål.

Dette vil vera ein avklaringsfase (forstudie) som skjer i framkant av ein eventuell forprosjektsøknad til Innovasjon Norge. Ut frå dette vart det utarbeida søknad til Buskerud fylkeskommune, og det vart løyvd kr. 280.000 til forstudie.

I forstudie skal m.a. følgjande avklarast:

- Geografisk avgrensing
 - o Er det grunnlag for å arbeide vidare med ei felles satsing, Hallingdal som berekraftig reisemål og korleis kan dette arbeidet organiserast og gjennomførast.
 - o Dersom det ikkje er grunnlag for Hallingdal, avklare om det er destinasjonar som vil arbeide vidare med målsetting godkjenning som berekraftig reisemål
- System for å utføre fellesoppgåver på vegne av reiselivsbedrifter

- System for finansiering av fellesoppgåver
- Kommunal involvering
- Kommunal/regional plan eller strategi som omhandlar bærekraftig reiseliv
- Kunnskapsgrunnlag
- Avklare mogleg samarbeid på tvers av destinasjonar
- Status miljøsertifisering

For å gjera gode avklaringar er det nødvendig med eit relevant og god kunnskapsgrunnlag. Det vil og bli henta inn erfaringar frå regionar/destinasjonar og det vil bli gjennomført ulike samlingar.

Merkeordninga til Innovasjon Norge «Bærekraftig reisemål» vil vera grunnlaget for vidare prosessar og arbeid, på same måte som FNs bærekraftsmål er det.

Avklaringsfase vil vera grunnlag for forprosjektsøknad til Innovasjon Norge, der Hallingdal og/eller fleire kommunar i Hallingdal arbeidar vidare med målsetting bærekraftig reisemål. Uansett resultat vil prosess vera eit viktig arbeid i forhold til arbeid med ei bærekraftig utvikling.

Tidsplan

- 15. aug. 2019: Oppstart prosjekt
- 1.nov. 2019: Innhenta nødvendig kunnskapsgrunnlag
- Nov 2019 - jan. 2020: Møter/samlingar
- Feb. 2020: Grunnlag for avklaringar
- Mars 2020 - mai 2020: Avklaringsfase, nødvendige vedtak
- 15. juni 2020: Prosjektfase avslutta

Sjå elles vedlagt prosjektplan

Godkjente bærekraftige reisemål

- Den Gyldne Omvei
- Femund Engerdal
- Geilo
- Lillehammer
- Lindesnesregionen
- Lysefjorden
- Lærdal
- Region Lyngenfjord
- Røros
- Setesdal
- Svalbard
- Trysil
- Vegaøyene

I prosess for å bli godkjent som bærekraftige reisemål

- Alta
- Bodø
- Geirangerfjorden
- Lofoten

- Narvik
- Norefjell
- Oslo
- Rjukan
- Senja og Midt-Troms
- Sognefjorden
- Sunnhordland
- Tromsø
- Valdres
- Vesterålen
- Voss

Vurdering

Det er ein samstemt politikk i Norge at utviklinga av reiselivet må skje på ein bærekraftig måte. Reiselivsmeldinga (Opplev Norge – unikt og eventyrlig): *«Bærekraft må ligge til grunn for vidare utvikling av reiselivsnæringen. Næringen må ta ansvar for å forvalte sine ressurser i et langsiktig perspektiv.»*

«For å nå nasjonale og internasjonale miljømål må bærekraft og miljøhensyn være et premiss for norsk reiselivsnæring.»

Norge er ei eit leiande reisemål for bærekraftige natur- og kulturbaserte opplevingar og har eit omdømme internasjonalt som bærekraftig og miljøbevisst, noko som skapar forventningar til Norge som reisemål. Både i forhold til nasjonale og internasjonale mål, og for å innfri forventningane til turisten, må involverte aktørar bidra til å utvikle næringa i ein bærekraftig retning. For Hallingdal som ein av dei største reiselivsregionane i landet er dette sjølvstøtt grunnleggjande føresetnadar for utvikling av eit framtidsretta reiseliv. Natur utgjer ein vesentleg del av Hallingdal sitt reiselivsproduktet. Store deler av reiselivsnæringa nyttar naturen som utgangspunkt for sine produkt, og stadig fleire vil oppleve Hallingdal og Norge gjennom aktivitetar i naturen. Over tid kan auka trafikk og turisme medføre slitasje på omgjevnadane. Dette aukar krava til tilpassing, vedlikehald, utvikling og tilrettelegging. Reiselivsnæringa er oppteken av å ta del i utvikling som fremmar miljømessige, sosiale og økonomiske verdiar, for å minske belastninga og fremme verdien av turisme som næring.

Det kjem til å bli auka bevisstheit blant forbrukarane i forhold til både kjøp av varer, tenester, fritidsbustadar og val av reisemål. Bærekraft vil vera eit kvalitetsstempel, og me ynskjer at Hallingdal skal vera og oppfattast som eit kvalitetsreisemål. Internasjonale turoperatørar vil også i aukande grad sjå etter land, regioner og reisemål som tek bærekraft på alvor.

Å arbeide med bærekraftig reisemålsutvikling kan vera nytt og ukjent for mange. Forankring og involvering er derfor viktige suksessfaktorar som det vil bli lagt stor vekt på både ved start av prosessen og gjennom heile prosjektperioden. Godt samarbeid mellom destinasjonsselskapa og kommunane er avgjerande. Her bør Hallingdal ha nokre fortrinn i forhold til det tette regionale samarbeidet som er politisk og administrativt mellom kommunane og mellom destinasjonsselskapa, her kan nemnast dei gode erfaringane me har frå samarbeidet Trokk'n Roll og «Vi er skifolket».

Effekter

- Styrke Hallingdal som eit leiande reisemål for bærekraftige natur- og kulturbaserte opplevingar.
- Auka kunnskap om natur/kultur
- Sterkare kobling reiseliv og andre næringar

- Bygge opp under det bærekraftige arbeidet som allerede er i gang
- Styrke forhold turist – lokalsamfunn
- Generell profilering av Hallingdal
- Styrke Hallingdal sin posisjon som ein sterk bu- og arbeidsmarknadsregion

Etter at forstudie er gjennomført vil det kunne sendast forprosjektsøknaden til Innovasjon Norge. I samband med søknad forprosjekt vil det måtte gjerast konkrete vedtak i dei einskilte kommunane i forhold til vidare arbeid. I forprosjektfasen er det godt nok at kommunane stadfestar overfor destinasjonsselskapa at dei vil vera med i prosessen.

I samband med regionrådsmøte 29.11.2019 vil det bli gjeve ei nærare orientering.

Ål 22.11.2019

Knut Arne Gurigard

Dagleg leiar

Vedlegg 1: Prosjektplan Hallingdal som bærekraftig reisemål – avklaringsprosjekt 2019 - 2020

Vedlegg 2: [Standard for Bærekraftig reisemål, kriterier og indikatorer](#)

Vedlegg 3: [Menon, destinasjonsanalyse Hallingdal, 2019](#)

Vedlegg 4: En bærekraftig fremtid for Valdres?

Prosjektplan

Hallingdal som bærekraftig reisemål – avklaringsprosjekt 2019 - 2020

1. Organisering

1.1 Prosjekteiere

- Flå Vekst SA
- Nesbyen Turist- og Næringsservice AS
- Visit Gol AS
- Hemsedal Turisttrafikklag SA
- Ål Utvikling AS
- Visit Geilo AS

1.2 Prosjektledelse

Linda Dalene Bjerke gjennom Regionrådet for Hallingdal

1.3 Prosjektansvarlig

Regionrådet for Hallingdal

1.4 Styringsgruppe

Kristian Akervold	Flå Vekst	kristian@flavekst / 928 08 899
Solveig Hjallen	Nesbyen Turist- og Næringsservice	solveig@nesbyen.no / 993 888 675
Sissel Bjørøen	Visit Gol	gol@golinfo.no / 480 32 096
Richard Taraldsen	Hemsedal Turisttrafikklag	richard@hemsedal.com / 468 64 424
Kristian Kvistad Holm	Ål Utvikling	kristian@alutvikling.no / 997 11 492
	Visit Geilo	
Bernt Ivar Bergum	Hallingdal Næringshage	bib@nhage.no

1.5 Øvrige samarbeidspartnere

Næringsliv utenom reiseliv og lokalsamfunn, representant for kommunene

2. Mål og rammer

2.1 Bakgrunn

Det er en samstemt politikk i Norge at utviklinga av reiselivet må skje på en bærekraftig måte. Reiselivsmeldinga: «Bærekraft må ligge til grunn for videre utvikling av reiselivsnæringen. Næringen må ta ansvar for å forvalte sine ressurser i et langsiktig perspektiv.»

«For å nå nasjonale og internasjonale miljømål må bærekraft og miljøhensyn være et premiss for norsk reiselivsnæring.» For Hallingdal som en av de største reiselivsregionene i landet er dette selvsagt grunnleggende forutsetninger for utvikling av et framtidsetta reiseliv. Det har vært sporadiske drøftinger for å vurdere en sterkere satsing i Hallingdal, som bærekraftig reisemål. På felles møte for reiselivsnæringa i Hallingdal 7.mai 2019 (innovasjonslab) blei bærekraftig reisemål løfta fram som et satsingsområde/ tiltak som burde avklares nærmere. I felles møte 20.mai mellom alle destinasjonene i Hallingdal og

Regionrådet for Hallingdal, kom det til uttrykk et klart ønske om at tida er moden for å vurdere hvordan Hallingdal kan gå videre i forhold til arbeidet med bærekraftige reisemål.

2.2 Mål

Avklare om det er grunnlag for å sette i gang prosess (forprosjekt); hvordan destinasjonene i Hallingdal og Hallingdal som region kan arbeide videre med målsetting bærekraftig reisemål.

2.3 Prosjektoppgaver

Følgende krav og forutsetninger må innfris før reisemålet kan starte prosessen med å kvalifisere for Merket for bærekraftig reisemål:

- Reisemålet må kunne avgrenses til et naturlig geografisk område som også inngår i reisemålets markedsføring og destinasjonsselskapets nedslagsfelt
- Reisemålet må ha et velfungerende destinasjonsselskap som utfører fellesoppgaver på vegne av reiselivsbedriftene
- Det må eksistere et system for finansiering av fellesoppgaver hvor medlems-/reiselivsbedriftene har skriftlig avtale om økonomisk bidrag
- Kommunene som omfattes av reisemålet må være aktivt involvert i prosessen. Når prosjektet er i gang må kommunene fatte vedtak om å være en aktiv bidragsyter for å oppnå Merket for bærekraftig reisemål
- Kommunene og/eller regionen hvor reisemålet er lokalisert må ha en plan eller strategi som omhandler bærekraftig reiseliv
- Reisemålet må sette seg godt inn i hva prosessen innebærer, herunder gjøre seg kjent med gjeldende Standard for bærekraftig reisemål
- Dersom reisemålet har dette på plass og ønsker å søke midler til gjennomføring av prosessen, må reisemålet ta kontakt med sitt Innovasjon Norge lokalkontor for ytterligere informasjon og avklaringer. Skjemaet Reisemålsbeskrivelse skal fylles ut og vedlegges søknaden.
- Før oppstart skal også reisemålet ha etablert kontakt med en godkjent prosessveileder som vil følge prosjektet og bistå reisemålet i arbeidet med å starte opp bærekraftarbeidet og innfri merkekravene. Ta gjerne kontakt med allerede merkede reisemål for erfaringsutveksling. Liste over godkjente prosessveiledere finnes

2.4 Rammer

Prosjektet utføres ut fra en ramme på 560.000,- og løper fra august 2019 til juni 2020. Se budsjett og tidsplan i følgende avsnitt

3. Gjennomføring

15. aug. 2019: Oppstart prosjekt

1.nov. 2019: Innhente nødvendig kunnskapsgrunnlag

Nov 2019 - jan. 2020: Møter/samlinger

Feb. 2020: Grunnlag for avklaringer

Mars 2020 - mai 2020: Avklaringsfase, nødvendige vedtak

15. juni 2020: Prosjektfase avslutta

4. Økonomi

Budsjett	2019	2020	Sum
Ekstern bistand	50 000		50 000
Kunnskapsinnhenting	50 000		50 000
Møter, samlinger	70 000	90 000	160 000
Prosjektleder	150 000	150 000	300 000
Sum	320 000	240 000	560 000
Finansiering			
Buskerud Fylkeskommune	280 000		280 000
Egeninnsats 6 destinasjoner	80 000	80 000	160 000
Regionrådet for Hallingdal	120 000		120 000
Sum	480 000	80 000	560 000

En bærekraftig fremtid for Valdres?



**BÆREKRAFTIG
REISEMÅL**

LOKALT ENGASJEMENT
I ET LANGT PERSPEKTIV

Merete Hovi
Visit Valdres
Valdresrådet, 29. mars 2017



2017 er FNs år for bærekraftig turisme



Flere reisemål viser vei:

Bærekraftige reisemål:

- Røros
- Geilo
- Trysil
- Vega
- Inderøy
- Setesdal
- Longyearbyen
- Lærdal

I gang med merkeordningen:

- Lillehammer
- Geiranger
- Lindesnes Regionen
- Femund / Engerdal
- Lyngenfjorden
- Lysefjorden



VISIT VALDRES



- 71 % av turoperatørene forventer økt etterspørsel etter bærekraftige destinasjoner i Norge de neste fem årene.
 - selv om andelen blant turistene fremdeles er liten
- Over 60% av turoperatørene mener det er et konkurransefortrinn å ha et merke for bærekraftige reisemål
 - Gir assosiasjoner til kvalitetsopplevelser og autentisitet

Turoperatørene har høyere forventninger til norske destinasjoner enn destinasjoner i andre land pga. Norges image som «rent og uberørt».

- Viktig å opprettholde dette imaget, men hvordan?



Noen utfordringer hos de store reisemålene..



Turisme eller terrorisme?

Hvert år reiser millioner av turister, deriblant mange nordmenn, til Barcelona for å besøke det som har blitt en av Europas mest attraktive storbyer. På de siste 15 årene har antallet turister steget fra to til åtte millioner besøkende hvert år.

FORSKNING.NO



BarcelonaTurisme

«Noe som starter som en god strategi for økt lokal verdiskaping kan ende med overforbruk av lokale ressurser, folk og kultur»

Ingunn Sørnes, IN

Men vi har eksempler i Norge også..



ATTRAKTIVT: Trolltunga har opplevd ein svimlande besøksvekst - frå 1000 vitjingar i 2009 til nær 100.000 i 2016. FOTO: ELIAS DAHLEN

Me treng selfieturisten

Turistboomen set sine gjørmespor i norsk natur, og turistane er blitt syndebykkane. Er me i ferd med å saga av den greina me sit på?

Bergens Tidende

- Trolltunga har opplevd en besøksvekst fra 1000 til nær 100 000 på 8 år!

Preikestolen vurderer løypeavgift

Turister fører til slitasje på Lofoten



DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

Enkle regler å følge

Frilufsloven gir oss rettigheter og pålegger plikter. Pliktene er stort sett allmenngyldige regler som mange har et forhold til. Utfordringen når du arrangerer aktiviteter for grupper, er å friske opp kunnskapen rundt reglene og la det bli en del av ferdselskulturen.

Kort fortalt handler det om å ikke skade naturen eller ødelegge for grunneier og andre friluftsfolk. Ikke brekk av kvister, og brenn ikke bål på bart fjell.

Lukk grunder etter dere, og la husdyr på beite gå i fred. Unngå unødig slitasje på stier, raste- og teltsteder, og sørg for å ta med søppel når dere drar!

I internasjonal sammenheng er frilufsloven unik. Det er viktig å tenke på for deg som tar i mot utenlandske turister. De trenger kunnskap om hvordan vi bruker naturen.

ARTIKKEL

– Turfolket ødelegger fjellet

Det populære fjellet på Senja er nedslitt av turgåere

Miljøhåndbok

1. Komme i gang med miljøarbeidet
- 1.1 Sikkerhetsregler
- 1.2 Hjelpekurs og beredskap
- 1.3 Erstatning og rapportering
- 1.4 Samfunnsansvar
- 1.5 Hjelpekurs
2. Praktiske miljøtiltak
- 2.1 Bål, søppel og skilting



3.3 Vinjerock i Jotunheimen

Papirlos: Vinjerock holdt til 1060 meter over havet, på Eidsbaggarden i Jotunheimen – et av landets vakreste naturområder. Der høye fjella og den store bygda omgir festivalområdet og det å arrangere festival så langt til fjells, i et sårbart naturlandskap, byr på utfordringer og innebærer et stort ansvar for området et halvt år senere.

– Må ta penger fra skole og eldreomsorg for å bygge turistdoer

– Turister er en berikelse, men når slitasjen blir så stor, oppleves de som en belastning. Det blir et enormt trøkk når så mange turister skal besøke de samme stedene. De blir et irritasjonsmoment for lokalbefolkningen, og det er trist, sier Flakstad-ordfører, Hans Fredrik Sørdal (Ap) til nrk.no.

10 prinsipper for et bærekraftig reiseliv (UNWTO)

1

Bevaring av natur, kultur og miljø

1. Kulturell rikdom
2. Landskapets fysiske og visuelle integritet
3. Biologisk mangfold
4. Rent miljø og ressurseffektivitet

2

Styrking av sosiale verdier

5. Lokal livskvalitet og sosial verdiskapning
6. Lokal kontroll og engasjement
7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte
8. Gjestetilfredshet og trygghet; opplevelseskvalitet

3

Økonomisk levedyktighet

9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskapning
10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter

(1) Prinsippene bygger på UNWTO sin definisjon av et bærekraftig reiseliv - "Making Tourism More Sustainable. A guide for policy makers". UNWTO/UNEP, 2005. EU benytter også definisjonen som utgangspunkt for sin handlingsplan for et bærekraftig europeisk reiseliv, jf. "Report: Action for More Sustainable European Tourism" - februar 2007.

Lokal forankring er en forutsetning for å lykkes!



Innsatsområder for Valdres

-og noe er allerede på plass!

- Helårlig reisemålsutvikling
- Tilrettelagte og bærekraftige tur- og sykkelløyper
 - Opplevelser i nasjonalparkene
 - Nasjonale turiststier
- Natur- kultur- og matopplevelser – «grønne ruter»
- Festivaler/arrangement
- Valdresvert – formidling og fortellinger
- Avfallshåndtering for hytter, private og næringsliv
- Transport, ladestasjoner

Bærekraftige suvenirer

Kanskje
ikke slik?



VISIT VALDRES

- A: Forankring politisk i kommunen
- B: Forankring i reiselivet
- C: Bevaring av natur, kultur og miljø
- D: Styrking av sosiale verdier
- E: Økonomisk levedyktighet

